

IACOBI REBVFFI CLARISSIMI I. V. DOCT. INTERPRETISQVE PROFVNDISSIMI

Lectura super tribus vitimis libris Codicis.

*Cum apostillis; & additionibus viri celeberrimi Celsi Vgonis Dissuti Cauilloni
Celsa, ac materiarum singularium repertorio.*

Nunc tenuo impresa, summaq[ue] ad leges quasque aucta: & multis erroribus
diligentissime purgata.

AUGVSTAE TAVRINORVM.

Apud Haredem Nicolai Beuilaquæ, M D X C I.

COLL. SOC. IESV SALM. EX DONO REGVM.

TYPGRAPHVS AD LECTORES.

TA CONI RUEVSI Eximi Jurisconsulti, grauissima atq; utilissima Commentaria in tres posteriores Codicis libros intelleximus summi operè à viris doctis desiderari, & non quidem immixtio, cum sint ea potissimum doctrina referata, quæ magistratibus sublimioribus, & officia curialia apud Principes precipue gerentibus, ac alijs terum publicarum administratoribus per maxime est necessaria. Cum enim ante multos annos impressa fuisse nec postea renouata, nusquam fere amplius reperiebantur. Et si quæ rara aderant exemplia, ea sane imperfecta adeo, & male composita apparebant, ut magis arcerent quam inuitarent lectores. Nos itaq; vt bono publico semper pro virili studemus, quo magis dignitati tanti viri consuleremus, & de vobis bene mereri conaremur. Operam nostram non quidem exigiam in id impendimus: ut ipsa plane diuina commentaria, meliori caractere denuo impressa, innumeris mendis, & erroribus purgata, summaris & indice illustrata prodirent. Vos pro vestra beatitudine, Authoris manibus granulamini, nostris laboribus alacriter frui contendite, & nostram diligentiam si digna videatur, commendantes, efficie, ut indicis meliora à nobis sperare valeatis.

CLARISSIMO AEQVISSIMO QVE ASTREÆ MODERATORI

D. Guillermo Tornoet I. V. clarissimo professori: secundoq; in Senatu Tholosano Praesidi vel meritissimo. Nicolaus Boerij I. V. licentiatu: de Montepesulano Clarissimiq; Francorum Regis in sacro maiore Consistorio consiliarius ordinarius. S.P.D.

QUANTVM mortale hoc, & perutrum seculum à saecis sumat augmentum legibus, Preses equissime, non est qui nesciat: ius enim honeste quemquam vivere alterum non ledere, & cuiq; quod summae tribuere admonet, & precipit; nec pacis tantum tempore, sed & belli quod pro singulorū (de licto legi) iuriis & rerum tutela est introdulit. Quo non iniuria legifer ille Iustinianus in iurium institutionum proactis principi, quod erat armorum legibus attribuit non ad ornatum (ut glo. valuit) sed ut leges etiam tempore belli necessarias esse nullas dubitaret. Haec igitur si viroq; tempore sint legenda obsernandasq;: ac à enuntiis amanda, quo illas vir litteratus, & iustitia amator, & enīcē amplectetur affectu, & desiderio eoler & amare, suntq; certa negotia propter bonum suum: sed quis potest legali fine melior esse, qua honeste (ut premisi) vnumquemq; & insit puerisq; nisi quod uisitum est restituere nos volamus? Que per Deum disciplina ans professio in componentis moribus est legali perfectior? que viri uribus imbutis dignitatibus ornat, & euerso santes condigne suppicio & pena castigat. Quid tandem ad obsecrum non melius, calum iure (cuimq; est iustitia mater) conductat & proficit oibid. Omnes igitur si cuim illa conferas disciplinas ac artes, comperties nullam (quod bona liberophilia uenia dixerim) que melius illa hominem ad bone beatitudinē & vivendum collucat & uocat. Quo sit ut maior civitatis viriusq; disciplinam sit homicium afflictus, & quam quartusquisq; mortalium asequi uideat & sudeat. Que leuius ut sumatur, Iustiniani Imperatoris exemplo: clariſſimi illius seruatores, amatoreſq; indeſecti: praeclaras in ea faciliate letturas ac commentaria. Incidissima, tum ad antiquo, cum ibi etiam temporibus ediderunt; quibus illius exigit a profunditateſq; aperientibus leuior ad illas affectionem patet. Enīq; via: perpetuansq; illis scriptis post eiusmodi ſibi querentes ſamam. Inceſ quos Iacobus Rebuffi natione Gallus. I. V. profundissimus interpres, qui per viginti & atopias annos in florente Monachopoliata uisitata apud hanc in iuris ciuitatis facultate legendō comitis nocturne accipere denominationem; vi ipso no[n]... Alexandrinus. C. de decu. lib. 10, non uilem habebit locum, tum ob ratiū temporis in legendō exhaustas vigilias: cuim ob singulariem hanc super tribus ueris libris. C. lettoram: quam caleographis creditum vit celeberrimus Celsus Hugo Dijitatus canionus Celta in eis viriusq; dolor, nono nabi amicitia vinculo inuenitus qui iliam ad amissum cattigatum ſuſq; apud illius illustrissimi meo dicabat nomini: quod me ex Montepesulano ortum (uero ibi publica ſtipe uita mereret) conuerat: rena nabi pergratam illacē dicatione facere ratus, quod meus conſcius mea opera ex bibliotheca tam uenit latetbris, toti noſcibilis mundo redditus, meo (ut scriberet) agide tutus prodiret. Gratiorm veram in ualorem fecit quando ſolennē hoc opus tibi dicere non tantum est paſſus, verum ulterius impunit ac compulit, quipote quod ſensi viri testiq; iurium torrentis ſcribere tatum, ac a maluolorum facie obtreditationibus defendendum protegendamq; ut in quo illius obnuntiatur latrareq; auderer, quod tu approbares: in illudq; literis aliquid infundere, quod tu defenderes, ac tandem quod tibi inſtitue aequissimo moderatori quod ipsum pergratam tum illius propter uocatatem: cuim singularis quæ in illo ſunt materias crederet ac iudicaret. Sumē igitur praes aequissime hoc (quod tibi perine undum fore non dubito) manus & in illius (ſi quando grauabere curis) eris lettura pronus, cuius te non penitebit (ſpero) & hunc tam ſollemne doilem dum leges, ſui memor ero compariet qui haue ad te in perjuntis pignus amicitia uenit: enīq; dubio procul non te preteris memoria. Quod tibi (licet ſit exiguum) gratum acceptumq; (quod non ambigo) videro uetus, alijs quæ noſtra propedium officina manabunt inscribere, & vale. cui N: colai uocor.

INDEX NOTABILIVM, QVAE

in hoc opere D. Iac. Rebuffi continentur.

- A**bsentia quæter accipit in L. quotiens
nu. 2. de digno. folio 161
Absens ad tempus an dicatur abesse. l.
in sacris. num. 1. de prox. sacro. scri.
fol. 175
Absens causa reipublice affectanter &
dedita opera an habeat vacationem amonitum. l. pro-
curatores. num. 1. & in apostol. de excusa. nu. 61
Absens soldarius cum licet an perecipiat stipendia me-
diæ temporis. l. hac lege. num. 5. de prox. sacro. scri.
fol. 178
Absentis filio an possit pater consensu. l. 1. num. 1. de de-
cario. 53
Absentis me vel meo procur. & quando fallatum in mei pra-
iudicium teneat. si per se quatuor. in f. de censi. 139
Absentes qui & a quam remoto loco ad consilium sunt 70
eandi. & an inferni. l. scri. 2. de leg. 74
Absentis res immobilia an possit prohiberi per statutum
penal pro talis sibi imposta. l. i. qui. num. 1. de fno. pa-
tri. 148
Absentis per absentem an queratur alio. l. præclaram. nu.
2. de principe. 167
Accetam licet fiat ex vivo, diversum tamen quid est. l. 1.
num. 1. de erg. milit. ann. 191
Accessorium an & quando videtur cum principali con-
cessum. l. quisquis. num. 1. de agric. & censi. fol. 129. &
quando sequatur principale. l. quemadmodum. num. 4. &
in apostol. codem tis. fol. 130
Accrescenda iuri as sit in contradiibiles locis. & in quibus
in Lyra. & in addit. si liber. imperia. scri. 15
Accusare an possit filius patrem. & coloni. in f. & in apo-
stoli quibus concorde. 137
Accusatus de crimen ad honores ante prægationem non
vocatur. l. 1. nou. de reis possit. 69
Accusatio de heresi. si morientib[us] sibi consincerit, cuius
interiū probare eius innoeciam. l. eorum. num. 1. de inre
fisc. 5
Accusare possum omnes de crimine publico in glo. rub. de
ire fisc. in pris. & in addit. apostoli. 1
Acquirantur virtus bona vacantia a privato. nisi corpora-
nali ac apprehensa possessione. l. 2. num. 3. & quia in fisc.
eo ibidem in addit. de v. v. ac. 11
Alia antiqua in novo iudicio an, & quando faciuntur fratres
& an ex illis sit procedendum. l. vna. num. 4. & in apostoli
de sen. adn. f. fida. ret. ac. 10
Alia ex officiis libib[us] possum qui criminaliter condic-
tar. l. vna. num. 2. & in addit. de superexac. 25
Alia iudicij an & quando redigi debent in scriptis. l.
quotiens. num. 1. de digno. 161
Alia an possit index tabellio scribere. l. compertiar. num. 5.
& in apostoli. de prox. jac. scri. 177
Alia curia, quib[us] abebatur pro officiis publicis & vel ta-
bellione, cum non esset, nulla sunt. l. alii marit. num. 2. de
nupt. 197
Alienes an & qua tollerent anno. l. qui gravator. num. 9.
& in apostoli. de censi. 140
Adiacentia alieni rei, quæ esse dicantur ad hoc ut venias
cum alienacione ipsius rei. si quaudam. num. 5. & in ad-
dite bon. v. ac. 11
Adiutorium non est locus in venditione patrimonii. num.
2. de fund. dñ. 148
Adiutori non est locus in perpetua conditio, focus
in temporali. & qua sit ratio diversitatis. num. 12. l.
predia. num. 3. de locat. præd. civili. 154
Adiutor an sit necessaria ad honorum & vacantium aquisi-
tio in fisco. & quid in privato. l. 1. num. 2. de be. vac. 11
Administratione cessante cessat priuilegium. l. 1. num. 1. de
excus. ma. 61
Administrator ciuitatis dicitur pater ciuitatis. l. qui con-
ditioni. num. 1. & ibi q[uod] potest comparere pro qualibet de-
ciutarate de his qui sponte. publ. sibi. 59
Administrator rei publice & an possit petere restitucionem
in integrum aduersus sententiam latam. l. 1. num. 3. de inre
reip. 111
Administratorum publicorum quis prius debet conve-
niat. quoniam. num. 1. de conut. fisc. deb. 6
Administrator publicus debet iurare de bene administrando.
Iubemus per hanc num. 5. de erg. milit. anno. 192
Advocati absenta an sit causa sufficiente ut pars habeat
dilatatione. l. vna. num. 2. & in additio. de senten. adver-
fisc. La non retrah. fol. 10. & in L. nonne indicie de princii.
& in apostoli. de dela. 13
Advocati militiant. l. vna. sibi. in principio. de decretu.
fol. 36
Advocati quam dignitatem habere die autem in libertu-
ram. circa prim. de digno. 159
Advocati utrum possint questionari in l. scer. circa a fin.
de digno. fol. 60. & infra in v. carna. 1
Advocato fisci vel procuratore adficiat lata sententia non
vellet. l. vna. num. 2. & in apostoli. ubique in privato. &
an sit expellandus adlocutus priuati de proximo ven-
ture. de fiscu. adhuc fisc. de retrah. 10
Advocatus consulere an possit cogi. l. in sacris. num. 2. de
prox. sacro. scri. 174
Advocatus non tenetur exire præmissione si causa sui clie-
tuli de voluntate extra præficiam. l. nou. de fisc. 1. num. 2. quod
lumen ut in additio. abi de aquo. & tribu. 18
Advocatus si impetratur a iudice, quid possit dicere vnu
solum verbis potest adhuc in suis a dicere. l. si quando
num. 3. de bon. v. ac. 11
Advocatus ut inveniatur dandus est presenti terminus. l.
omnes iurare in principio. & in additio. dela. 15
Aestimatio qua erat tempore alienacionis attendunt l. 2.
num. 2. & 3. de præd. v. ac. 87
Aestimatio honorum sit per communem assertione cuius-
libet. quoniam sit granamentum si alieni boni inserviantur.
l. id. ab usqueque. num. 3. de trib. 20
Aestimare qualiter habeant rem collectarum iudicatores
l. ab his. num. 6. de præd. v. ac. 87
Aestimatio an succedat loco rei l. 1. sy. 1. de fabri. 2. 99
Aestimator & qualiter rem estimabunt. & secundum q[uod]
tempus. & an partibus præ sensibus seu vocatis l. 2. num.
1. & in additio. quando. & qui. quar. pars debe. 48
Aestimatio qualiter sit l. suscepentes. l. 3. num. 1. & in apo-
stoli. de suscep. & archa. 78
Aestimatum quid sit revisum l. 1. num. 4. de appo. pub. 26
Aestimatum quod sit utitur l. præmiceris. num. 1. de fabricen. 99
Affictus. an & quando nov secuto effetti puniatur l. bis
quidcu. num. 6. qui mali. pos. fol. 187. & l. præd. num. 11.
de loco prædicti. 154

1 Codicis
S O L E M N I S.
S V B T I L I S S I M A
A C F R V G I L E C T V R A.

Reuerendi Patris, &
D O M I N I I A C O B I R E B V F F I:
L E G V M C O M I T I S E X I M I I,

Super tribus posterioribus libris. C. feliciter incipit.

LIB. X. De iure fisci.

Rubrica.

S P M M A R I F M .

Censare possunt omnes de crimine publico,
Imperiale ins quid.

Camara fisci, & camera Imperialis, au-
sint idem.

- 3 Camera computacion Regis Francie que sit.
- 4 Multe in dignitate collata, ut possit brevi iur p̄ouetus.
- 5 Fiscus, & res publica an differant.
- 6 Fiscus unde dicatur, & licet qualia iura, quia alij non habent.
- 7 Successor an possit renocare, quod a prima persona non
fuit renocatum, quando agitur pro iure quod competit
ad rem, & obligatio concernit personam.
- 8 Fisci privilegia que, & an anno illis visitari, vel iure co-

N glo. rubrica prope prin. ibi an-
getur fiscus quantum ad buria-
le, seu pecuniam cōmodum.
Sed in vniuerso res publica mi-
nuitur propter criminia & dis-
sentiones, vt l. si quis ingenua-
s. in ciuitibus. s. de capti. & ibi

- 1 Bart. in c. ibi de iure publico: vult dicere q. in
prece dēlibro ius publicum sumitur. l. quod
cōmuniter omnibus patet, omnes n. possunt
- 2 de crimine publico accusare: * hic accipitne
publicum, quod ad buriam pertinet vt inti-de
publ. iudic. s. r. Bar. vel magis clare, visum est.
s. de commodis subiectorum, nūc Imperator
nisi ex tua clare de iure suo fisci, sicut comi-
nus decimas frugum sibi retinet in signis vni-
uersitatis dominij. extra de deci. c. cum non sit
in homine secundum Baro. & Doc. In gl. ibi
querenda, etiam hodie iusta determinationem
notariorum per glo. & Doc. in auth. bona. C. le
bo. pro scrip. Item quando bona confiscantur
expelle per l. vt in l. nemio, vel in foro. C. de
epi. audi. & in auth. deinceps. sup. s. l. colla. 2. &
hic secundum Baro. l. colla bona. & sic
etiam habet locum hodie, quando quis delin-
quit contra fiscaum in aucti. de manu. prim. s. titu-
los. colla. 3. & quando non admittuntur omnia
bona, sed pars bonorum, vt C. ad l. Islam. de

vi pub. vel priua. l. 2. & hoc tenet Pe. & Cy. in d.
auth. bona. & Bartho. s. de bon. dam. l. 1. q. vlti.
Item in casibz commissari. s. de publica. Item
etiam hostie habent locum poena, quando ha-
bent applicari alteri quam fisco, vt in auth. de
rap. muli. s. 1. colla. 9. & in auth. de interdictis
coll. hanc. s. 1. colla. 9. Item in altero casu du-
plex criterium commitendo, vt in l. 3. in prin. s.
de ijs qui mor. sibi consci. de istis dic. vt no. per
gl. in auth. vt nul. iu. s. s. & per Pet. & Cy. dicta
auth. bona, & plenius per Bar. in l. 1. s. de bon.
dam. Sedquare non insitulauit hic de iure Im-
periali. Respond. quia ins. Imperiali est ma-
gis latifundum cum quandoque consistat in di-
spensatione l. 2. s. de adop. & in l. adoptio non
iure facta, & inf. de superindictio l. 1. & in con-
dendo legem, vt l. fin. C. de legi. quandoque in
authorizando, vt s. de nata. resti. l. queris, & in
auth. quano. nat. eff. legi. s. 1. colla. 6. quando-
que cōcernet vna et alia in iurisdictionem Im-
peri. s. ne quid in loco publico l. 2. in princ. &
s. marito. & s. si quis a principe iurata. l. depre-
catio s. ad l. Ro. de Iac. & ini. de iur. nat. s. sed
& quod principi. & in similibus de quibus tra-
duclatur in pluribus partibus iuris: hic autem in
hoc lib. 10. agitur de solo commode pecunia-
rio fisci ponendo primo hunc tis. generali
vt hic no. in c. gl. ibi s. publicum, quia ibi, de
iure publico pertinet ad statum ciuitatis Ro-
mariae, vt ibi habetur, & no. iur. da constitutio
ne prima in prin. C. de iusti. codi. confir. l. cum
qui vel legal. s. de ver. sig. In gl. ibi, vel Imperij
2. camera, hoc potest intelligi, vt pro loco ipso
ybi est dominus, que vocatur camera fisci. Vnde
proprijs loquendo appellatur Imperialis ca-
mera quicquid ad commodum pecuniarum
Imperi pertinet, vt l. sed Celsius in princ. s. de

con-

A D D I T I O.

- 1 Accusare. Not. gl. & Bar. in Lez. de popu. zbi. & in l. 3. 6.
datus, s. de sepi. vlo. & in lagaria. s. de ter. mo. Abo. in
c. cum p. de accus. io. de Ab. in c. cōmuni. is in 2. cel. de iu-
de. & in 6. si in 2. col. ex mēc. uno etiam filia. iuris p̄a-
tie secundum Bar. in l. inter. liberos & filii. s. de adul. & in
l. post. legarum s. filia. s. de his qui. vt indi. contra glo. ia-
lum non solum & cōseriatem. rep. de bo. q. q. libe.
- 2 lac. Rebuffi, super Cod.

A